

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

УДК 81+82:811.11+811.13
S 90

Рецензент:

Мізін К.І. д-р філол. наук, професор, професор кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі, завідувач кафедри

S 90 **Studia Philologica** : зб. студент. наук. праць / редколегія:
О.В. Деменчук, О.В. Константінова, О.І. Павлова [та ін.].
Рівне: РДГУ, 2022. Вип. 6. 74 с.

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works
/ O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. (eds.).
Rivne: RSUH, 2022. Issue 6. 74 p.

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: германського та романського мовознавства, зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, перекладознавства, літературознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of contemporary philology: Germanic and Romance Linguistics, Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, Translation and Literature Studies.

УДК 81+82:811.11+811.13

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Константінова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Третякова К.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент, **Станіславчук Н.І.**, викладач.

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 5 від 26 травня 2022 р.)

©Автори публікацій, 2022

©Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

ЗМІСТ

ГЕРМАНСЬКЕ ТА РОМАНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

Григола О.А.	НОМІНАЦІЇ БОЛЮ ТА ДИСКОМФОРТНИХ ВІДЧУТТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ТЕМАТИЧНА ПІДГРУПА «ФІЗИЧНИЙ БІЛЬ»	5
Кондратюк Н.В.	ЕТИМОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СКЛАДНИХ СЛІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	9
Матвійчук Л.М.	ЗАСОБИ АНГЛОМОВНОЇ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>КОРОНАВІРУС</i> В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ	15
Стахнюк А.О.	ПОСЕСИВНІ КОНСТРУКЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	21

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Дзекан О.В.	СЕМАНТИЧНА ПАРАДИГМА ЛЕКСЕМИ <i>RAIN</i> І ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>БІЛЬ</i> У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	25
Пишняк М.М.	СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЗВАМИ ТВАРИН В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	29
Радчук Т.Л.	СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЗВАМИ ОДЯГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	33
Фіськов В.Г.	ФУНКЦІЯ ПРИЙМЕННИКІВ 把 ТА 被 В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	39
Чайковська Р.Г.	МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ <i>ВІРНІСТЬ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	42

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Безкоровайний М.А.	ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	48
---------------------------	---	----

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Левізорик Н.О.	СТРУКТУРНО-ТЕМАТИЧНІ ТА ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ НУТРИЦІОЛОГІЇ	53
-----------------------	---	----

Сапожко М.О.	ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОРСЬКОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ	61
---------------------	---	----

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Гаврильчик Н.В.	ВЛАСНІ НАЗВИ ТА СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ В ДИТЯЧІЙ ПОВІСТІ А.БРЕДЛІ «СОЛОДЕНЬКЕ НА ДЕНЦІ ПИРОГА»	65
------------------------	--	----

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Поліщук М.В.	НАУКОВИЙ ДИСКУРС АМЕРИКАНІСТИКИ США XX-го СТОЛІТТЯ	69
<i>ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ</i>		73

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Безкоровайний М.А.

Рівненський державний гуманітарний університет

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті розглядається здатність політичного дискурсу здійснювати мовленнєвий вплив через арсенал мовних засобів, що супроводжуються різноманітними оцінними конотаціями, які формують у читача відповідне ідеологічне спрямування. Ефективне використання експресивного потенціалу мови спроможне забезпечити успіх професійної діяльності будь-якого політичного лідера. Розглянуто деякі засоби вираження експресії.

Ключові слова: експресивність, засоби вираження експресії, стилістичні прийоми, експресивні мовні засоби, політичний дискурс.

Summary. The article considers the ability of political discourse to exert speech influence through an arsenal of linguistic means, accompanied by various evaluative connotations that form the reader's appropriate ideological direction. Effective use of the expressive potential of language can ensure the success of the professional activities of any political leader. Some means of expression convey are considered.

Key words: expressivity, means of expression convey, stylistic devices, expressive language tools, political discourse.

На сучасному етапі розвитку суспільства зростає значення політичної комунікації, оскільки вона має великий вплив на свідомість громадян і формування їхніх політичних поглядів. Крім того, вирішення багатьох політичних проблем залежить від того, наскільки адекватно ці проблеми будуть інтерпретовані. Аналіз ролі мови в політиці перебуває в центрі уваги філософів, політологів, психологів, соціологів, лінгвістів, політичних і громадських діячів. (Баранов, 1997). Як справедливо зауважує В.І. Чернявська, дискурсивний аналіз починається із проекції на елементи змістовно-сислової та композиційно-мовної організації тексту психологічних, політичних, національно-культурних, прагматичних та інших факторів (Чернявская, 2011). Вона визначає дискурс як мовний корелят суспільної практики, людського пізнання і комунікації (Чернявская, 2011).

Політичний дискурс – це явище, з яким ми стикаємося кожного дня. Боротьба за владу є основною темою та рушійним мотивом цієї сфери спілкування. Оскільки ця боротьба реалізується за допомогою мови, а мова є проміжною ланкою між зовнішнім світом та людиною, то існування лінгвістичних досліджень у межах політичної науки стає неминучим.

І тому актуальними є вивчення здатності політичного дискурсу здійснювати мовленнєвий вплив через арсенал мовних засобів, що супроводжуються різноманітними оцінними конотаціями, які формують у читача відповідне ідеологічне спрямування. Актуальність дослідження політичного дискурсу також продиктована специфікою об'єкта дослідження та зумовлюється орієнтованістю сучасної лінгвістики на вивчення функціональних аспектів мовних одиниць у певному соціальному контексті.

Щодо визначення терміну «експресивність» в мовознавстві і психологічного та лінгвістичного механізму його дії є різні підходи. На думку Леона Іванова «Експресивність (букв. «Виразність», лат. *Expressio* «вираз»)-«властивість певної сукупності мовних одиниць, що забезпечує їх здатність передавати суб'єктивне ставлення мовця до змісту або адресата мови, а також сукупність якостей мови або тексту, організованих на основі таких мовних одиниць» (Аврорин, 1975). Р. Р. Чайковський розглядає експресивність, як «властивість синтаксичних форм збільшувати прагматичний потенціал висловлювання понад ту міру, яка досягнута лексичними значеннями елементів, які наповнюють ці синтаксичні форми» (Бацевич, 2004).

Для реалізації експресивної функції мови у практичній діяльності людства вироблено розгалужену систему засобів мовної експресії, за образним висловом В. Топорова, «мовних жестів», які покликані оптимізувати комунікацію й забезпечити високий ступінь впливу дискурсу на реципієнта.

Поняття «експресивні мовні засоби» залучає до свого складу, крім мовних засобів, прийоми створення експресивності. Прийоми – це передусім способи використання засобів мови, спеціальна система «організації мовних засобів», а також їх відбір, комбінування, поєднання (Маслова, 1997). Наслідком актуалізації експресивних мовних засобів є експресивність мовлення.

У науковій літературі численна кількість різноманітних експресивних мовних засобів не отримала чіткої класифікації за єдиною ознакою, що особливо помітно в процесі переходу від експресивної лексики до експресивного синтаксису. Як правило перелічуються лише основні експресивні засоби: лексичні, словотвірні та граматичні, які реалізуються «в експресивній лексиці, особливих афіксах, тропях, стилістичних фігурах». Здебільшого автори словників не згадують про фразеологічні одиниці, які майже завжди містять і

несуть потужний національно-культурний експресивний заряд.

Зазначимо, що експресивно зарядженими (тобто експресивами чи експресемами) можуть бути найрізноманітніші одиниці мови, незалежно від їх приналежності до тієї чи іншої мовної системи. Оскільки експресивність може бути притаманна одиниці будь-якого рівня мови, то логічно видається класифікація експресивних засобів відповідно до рівнів мовної структури, що передбачає виокремлення принаймні таких видів експресивних засобів: фонетичних, лексико-фразеологічних, словотвірних, морфологічних та синтаксичних. Різномірні засоби вираження лексичної експресивності не лише активно взаємодіють між собою, а й компенсують або посилюють один одного.

Ефективне використання експресивного потенціалу мови спроможне забезпечити успіх професійної діяльності будь-якого політичного лідера. Розглянемо детальніше деякі засоби вираження експресії. Так, словотвірні засоби включають передусім словотвір, у тому числі й широкий діапазон пестливих і демінутивних афіксів.

Морфологічні експресивні засоби охоплюють групу слів різної частиномовної приналежності (характерні вигукі, підсилюючі частки, допоміжні дієслова, займенники), питомим для яких – окрім їх предметно-логічного значення – є ще й оцінний компонент.

До синтаксичних засобів вираження експресії відносять такі синтаксичні конструкції, за допомогою яких мовець привертає увагу слухача, спонукає до сприйняття й роздумів, висловлює емоційну оцінку щодо актуальних подій суспільно-політичного життя.

На рівні синтаксичної системи мови експресія досягається, переважно, за допомогою інверсії, тобто зміни звичного порядку слів у реченні, шляхом використання еліптичних (неповних) синтаксичних конструкцій, у яких вилучено той чи інший член речення, а також завдяки топікалізації, тобто відособленню елемента тематичного характеру.

Широку гаму емоційно-оцінних значень із високим ступенем експресії реалізують у будь-якому дискурсі питальні та умовні речення. Питальні конструкції розкривають емоційно-оцінне значення за допомогою авторизовано-оцінних запитань і не лише є міркуванням, питанням, а й підкреслюють потрібну думку, увиразнюють припущення, обурення, осуд, незадоволення, здивування, заперечення. При цьому питальні речення можуть вживатися як риторичні запитання, що залишаються без відповіді. В іншому випадку на поставлене запитання адресат може відповісти відразу, надаючи адресату можливість зрозуміти, що вони є односторонніми. Щодо умовних речень, слід зауважити, що вони ґрунтуються на системі аргументації і мають у такому контексті модальне значення.

Окличні речення в мовленні реалізують емотивно-експресивну функцію мови, передають емоційне ставлення мовця до зображуваних ним події чи особи, відтворюють оцінку (презирство, іронію, віру, замилювання), спонукання до дії. Спонукальні конструкції містять наказ, заклик, побажання, пораду, дозвіл, пересторогу, волевиявлення мовця.

До синтаксичних засобів експресивізації відносять такі елементи інфраструктури речення, як: 1) вставні одиниці; 2) вставні конструкції, що містять оцінку автора, висловлену в базовому реченні, які, крім традиційної, виконують спеціальну стилістичну функцію, забезпечують динамічність або конкретність викладу; 3) звертання.

Інструментами для досягнення емотивності, оцінності, виразності висловлювання, є засоби риторики як сукупності особливих структурних форм, прийомів побудови, які розраховані на переконання читача та його здатність на експресивну «обробку». Створенню експресивного ефекту сприяє також використання різних видів тропів та стилістичних фігур – специфічних словесних прийомів, які підсилюють зображувальність і виразність мовлення і роблять його переконливішим за рахунок самої мовної форми.

Використання у політичних промовах з метою створення експресивного ефекту арсеналу засобів, напрацьованих у сфері риторики, вимагає врахування окремих аспектів даної галузі знання. У межах інтегративної лінгвориторичної парадигми видається доцільним визначити тропи як специфічний продукт мовномисленнєвого процесу мовної особистості, які водночас є як одним з головних механізмів розвитку й функціонування лексичної системи, так і фігур як особливих вербально-когнітивних утворень, що синтезують у собі мисленнєвий і виражальний рівні мовлення продуцента дискурсу.

Із метою максимального впливу на свідомість адресата політики звертаються до стилістичних прийомів, а саме: стилістичних фігур (еліптичні конструкції, анафора, епіфора, повтор, ампліфікація, градація, тавтологія, антитеза, асиндетон, парцеляція, полісиндетон, плеоназм, лейтмотив, риторичні запитання, запитання-відповіді, апосіопеза) і тропів (метафора, порівняння, епітет, метонімія, синекдоха, гіпербола, персоніфікація, алегорія, перифраз, іронія, уособлення), які виникають при вживанні слів і словосполучень у образно-переносному значенні. Слід зазначити, що такі вторинні номінації надають суспільно-політичним текстам образності, експресивності, оригінальності.

У сучасному політичному мовленні особливого значення набирає метафора, яка протягом тривалого часу вважалася найбільш поширеним і найбільш експресивно зарядженим тропом. Її функція полягає у тому, щоб за допомогою несподіваного асоціативного зв'язку створити яскравий образ, легкий для запам'ятовування. Вона

Збірник студентських наукових праць «Studia Philologica», 2022, Bun. 6
функціонує з метою надання певної оцінки суспільним процесам та явищам (Коваль, 2012).

Важливим лексичним стилістичним засобом у текстах політичних виступів або дебатів є епітети, переважно пояснювальні, причому спостерігається кількісна перевага епітетів з позитивною оціночною коннотацією; перифрази.

До своєрідних засобів експресивізації тексту політичної промови належать і стилістичні фігури (еліпс, інверсія, парцеляція, антитеза, тавтологія, плеоназм).

Отже, експресивізація мови політичного дискурсу – це єдиний, цілісний процес реалізації таких його особливостей, як емотивність, образність, оцінність, стилістична маркованість, а також його структурно-композиційних ресурсів і засобів. У залежності від формально-структурної приналежності засоби вираження експресивності традиційно поділяються на фонетичні, лексичні, словотвірні, морфологічні й синтаксичні. Одні з них є найбільш поширеними і продуктивними, інші – трапляються рідше.

Всі ці засоби використовуються для того, щоб переконати адресата у необхідності виконання ним певних політичних дій; змінити його політичні погляди, переконання та установки; спонукати до тієї суспільно- політичної реакції, що є вигідним для адресанта.

Список використаних джерел

1. Аврорин, В. А. (1975). Проблемы изучения функциональной стороны языка. Наука.
2. Баранов, А. Н. (1997). Политический дискурс : прощание с ритуалом. Человек, 108–118.
3. Бацевич, Ф. С. (2004). Основи комунікативної лінгвістики. Академія.
4. Коваль, Т. Л. (2012). Експресивність та засоби її творення в сучасному дискурсі преси. *Лінгвістичні Студії, Випуск 24*, 119–122.
5. Маслова, В. А. (1997). Лингвистический анализ экспрессивности художественного текста. Вышэйшая школа.
6. Чернявская, В. Е. (2011). Дискурс как фантомный объект: от текста к дискурсу и обратно? Когниция, Коммуникация, Дискурс. Направление : Филология, 86–95.

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник

студентських наукових праць

ВИПУСК 6

The Collection

of Students' Scientific Works

ISSUE 6

Формат 60x84^{1/16}.

Папір офсетний. Друк ризографічний.

Гарнітура Century Schoolbook.

Ум. др. арк. 4. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ

Рівненського державного гуманітарного університету

м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12

тел.: (0362) 26-48-83

Друк: "ПараГраф+"

м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазепи, 6/8

тел.: (0362) 26-49-27